

พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานตราชั้นแก้ มหาอำมาตย์เอก
พระวรวงศ์เชอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม เสด็จมาตั้งกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติ

พระราชพิธีเฉลิมมณฑลกรุงเทพมหานคร

อันประดิษฐานมาครบ ๑๕๐ ปี เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ตามความที่ทรงพระราชดำริว่า ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมกษัตริย์บรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงสร้าง
กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ จนถึง
ระยะสมัยที่อายุกรุงเทพมหานครจะครบ ๑๕๐ ปี ในพุทธศักราช
๒๔๗๕ สัมควรจะมีการฉลองพระนคร และสร้างสิ่งอนุสรณ์
ขึ้นไว้เป็นที่ระลึกถึงพระเดชพระคุณใน พระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้ทรงปรึกษากับราชทรัพย์ร่วมกับรัฐบาล
และพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการของชาติพระบาท ไพร่ฟ้าข้า
แผ่นดินและผู้ที่จะมาฟังพระบรมโพิธิ์สมภาร สร้างพระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก กับสะพานข้ามแม่น้ำเจ้า
พระยา เชื่อมการคมนาคมทางบกกระวางจังหวัดพระนครกับกรุง
ธนบุรี พระราชทานนามว่า สะพานพระพุทธยอดฟ้า ทั้งสองสิ่งรวม
กันเรียกว่าปฐมบรมราชานุสรณ์ และทรงบำเพ็ญพระราชกุศล
ถวายเป็นบุญบารมีเพิ่มพูนพระบารมี มีอาทิคือ ทรงปฏิสังขรณ์

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และสร้างคัมภีร์พระธรรมเทศนา ซึ่ง
บัดนี้สำเร็จบริบูรณ์ทุกสิ่งแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ประกอบพิธีพระราชพิธีเฉลิมกรุงเทพมหานคร มีกำหนดงาน
แบ่งเป็นตามภาค ดังต่อไปนี้

ภาคที่ ๑ งานฉลองพระนคร

ก. บูชาบวงสรวง

วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เจ้าพนักงานตกแต่ง
พลับพลาที่ทองดงนามหลวง เป็นที่เสด็จออกประชุมสยามพลกมหา
สมาคม ตกแต่งพระมณฑปยอดเศวตฉัตร ตั้งเครื่องนมัสการ
พานทองสองชั้น เป็นที่ทรงนมัสการพระรัตนตรัย ตั้งเครื่อง
ราชสักการทองดงยาและเครื่องห้า ๑ เครื่องทองน้อย ๕ สำหรับ
บวงสรวงสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระเจ้า และตั้งพระแท่น
ทรงกราบ

เวลา ๑๗ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่อง
เต็มยศจอมพลทหารบก ทรงประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สอด
สายสะพายหัตถิยราชอิสริยาภรณ์มหาจักรีบรมราชวงศ์ เสด็จ
พระราชดำเนินโดยรถม้าพระที่นั่งเทียมม้า ๖ จากพระที่นั่งบรมพิมาน
มีนายทหารราชองครักษ์เชิญธงกบฏ ขงพระครูฑาหชนมน้ำนำ
และทหารม้ารักษาพระองค์แห่นำตามเสด็จ ออกจากพระบรมมหา
ราชวัง ทางประตูวิเศษชัยศรี ไปตามถนนหน้าพระธาตุ หยุด

รถพระที่นั่งทถนนหลังวัดป่าตองต้นนามหลวง เสด็จลงทรงพระ
ดำเนินโดยทางลาดพระบาทขึ้นประทับวัดป่าตอง ทหารถวาย
เคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พระบรมวงศา-
นวงศ์ คณะผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศ ข้าราชการของชุดพระบาท
พร้อมด้วยทหาร ลูกเสือ นักเรียน และทวยราษฎร์เฝ้าทอดมอง
ชุดพระบาท ครั้นสุดเสียงแตรแล้ว มหาอำมาตย์นายก เจ้า
พระยายมราช กราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคลแทน
พลกนิกรชาวด້ายามทั้งปวง มีพระราชดำรัสตอบแล้ว เสด็จพระราช
ดำเนินไปประทับพระมณฑปที่บึงสระวงจ้ายวัดป่าตอง ทรงแปรพระ
พักตร์สู่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดธูปเทียนถวายนมัสการ
พระรัตนตรัย และสักการบวงสรวงสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
เจ้า ชาวพนักงานประโคมฆ้องชัย มะโหระทึก สังข์ แตร
เครื่องดุริยางค์ สุดเสียงประโคมแล้ว ทหารบก ทหารเรือ ลูกเสือ
นักเรียน ตำรวจนครบาลมณฑล และราชบัณฑิต เมื่อจบแล้ว
ชาวพนักงานประโคมฆ้องชัย มะโหระทึก สังข์ แตร เครื่อง
ดุริยางค์อีกตานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราช
ดำเนินกลับประทับวัดป่าตอง โปรดเกล้า ฯ พระราชทานธงชัย
เฉลิมพล แก่กองทหาร ๑๒ ธงแล้ว เวลา ๑๙ นาฬิกา ๑๕ นาที
เสด็จลงทรงพระดำเนินขึ้นประทับรถม้าพระที่นั่ง ทหารถวาย
เคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อจบแล้ว

เคื่อนรภพพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนิน ประทับณท้องสนามหลวง เพื่อพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ทวยราษฎร์เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แด่กดับเข้าสู่พระบรมมหาราชวังทางประตูวิเศษชัยศรี ทหาร ลูกเสือ นักเรียนและราษฎรบรรดือเลี้ยงชโยถวายพระพรชัยตลอดทางเสด็จพระราชดำเนิน

ข. นถองวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

วันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เจ้าพนักงานคกแต่งวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อการนถองในโอกาสที่ได้ทรงปฏิสังขรณ์เสร็จแล้ว ในพระอุโบสถได้เชิญพระพุทธรูปปฏิมากรชัยวัฒน์ทั้ง ๗ รัชกาล พร้อมทั้งคัมภีร์พระธรรมเทศนา อันได้ทรงพระราชศรัทธาสร้างขึ้นใหม่ มีจำนวน ๓๕๐ จบ ๆ หนึ่งมี ๕๒ กัณฑ์ ประดิษฐานเหนือธรรมมาสน์ศิลา ทอดเครื่องนมัสการและพระแท่นทรงกราบ ทอดพระราชบัลลังก์และอาสน์สงฆ์ไว้พร้อม นอกพระอุโบสถตั้งโต๊ะเครื่องบูชา แลวงโคมตราอันประณีตวิจิตร ซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์ พร้อมด้วยพระสงฆ์และคฤหัสถ์ จัดแต่งเป็นพุทธบูชาทวภายในพระอาราม ที่หน้าพระอารามนอกพระบรมมหาราชวังปลูกโรงมหรสพตั้งระทาบักดอกไม้เพลิง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินกลับจากทรงบวงสรวงสมเด็จพระอริยวงศาคตมหาราชเจ้าที่ท้องสนามหลวงเข้าประตูวิเศษชัยศรี ประทับรถพระที่นั่งหน้าประตูหลังวัดพระศรี

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๑๗๓

รัตนศาสตร์ดาราม เสด็จตรงทรงพระดำเนียรโดยทางลาดพระบาทขึ้น
พระอุโบสถ บรรพชิตจีนและญวนเฝ้าถวายรูปเทียนดอกไม้มงคล
ที่หน้าพระอุโบสถ แล้วเสด็จขึ้นพระอุโบสถ ทรงประเคนผ้า
ไตรกับพัตรองบัลลังก์พระปรมาภิไธยย่อทั้ง ๗ รัชกาลที่ประดิษฐาน
ฉลองพระนคร พระสงฆ์ออกไปครองผ้า ทรงจุดรูปเทียนบูชาพระ
พุทธมหายานรัตนปฏิมากร พระสัมพุทธพรรณี พระพุทธรูปพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธรูปเลิศล้ำนภากาศ เมื่อพระสงฆ์
ครองผ้าเสร็จกลับมานั่งยังอาสน์แล้ว ทรงจุดรูปเทียนเครื่องนมัสการ
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราช
เจ้าถวายเป็นพุทธบูชา พระสงฆ์ราชาคณะ ๓๕ รูป มีสมเด็จพระสังฆราช
เจ้าเป็นประธาน เจริญพระพุทธมนตร์ ครั้นจบแล้วสมเด็จพระ
สังฆราชเจ้าถวายอติเรก สมเด็จพระวันรัต ถวายพระพรดา
เวดา ๑๘ นาฬิกา ๓๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ออกจากพระอุโบสถ ทรงพระดำเนียรไปประทับรถยนต์พระที่นั่งที่
ประตูหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จขึ้นไปยังที่หน้าประตู
สวัสดิโสภณ ทรงจุดดอกไม้เพลิงเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชาแล้ว
เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชนิเวศน์ดุสิต คนครัวและมหาดเล็กเริ่มเดิน
แต่บัดนั้นไป

เล่ม ๔๘ หน้า ๓๗๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓๗ เมษายน ๒๔๗๕

วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เวลา ๓๐ นาฬิกา ๕๕
นาทีกึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องครึ่งยศทหาร
ขึ้นใหญ่รักษาพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง
จากพระราชวังดุสิตมายังพระบรมมหาราชวัง ท้ายรถพระที่นั่ง
ประคองหัตถ์พระศรีรัตนศาสดาราม ทรงพระดำเนินโดยทางลาด
พระบาทสมเด็จพระอุโบสถ ทรงจุฑาธุชเทียบเครื่องนมัสการทรงค้ำ
พระสังข์ ๓๕ รูป ที่เจริญพระพุทธรูปเมื่อเย็นวันก่อนถวายพรพระ
แล้ว ทรงประเคนอาหารภักดิ์ ระวางพระสังข์ทำภักตฤกษ์ ทรง
เจิมคัมภีร์พระธรรมเทศนา ซึ่งทรงพระราชศรัทธาสร้างขึ้นรวม
ฉลองในงานนี้ พระสังข์รับพระราชทานแล้ว ทรงประเคน
จุฑาธุชไทยธรรม แดะของที่ระลึกในงานฉลองพระนครประดิษฐาน
มาครบ ๑๕๐ ปี พระสังข์ถวายอนุโมทนา ส้มเด็จพระสังฆ
ราชเจ้าถวายอดิเรก ส้มเด็จพระวันรัตถวายพระพรดา เสด็จลง
จากพระอุโบสถทรงพระดำเนินโดยทางลาดพระบาท ด้ปราสาท
พระเทพบิดร ทรงจุฑาธุชเทียบเครื่องราชสักการถวายบังคมพระ
บรมรูป ส้มเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า เวลา ๓๒ นาฬิกา
๑๕ นาทีกึ่ง เสด็จลงจากปราสาทพระเทพบิดร ทรงพระดำเนิน
ไปประทับรถยนต์พระที่นั่งที่ประตูหน้าวัด พระศรีรัตนศาสดาราม
เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๑๗๓

เวลา ๑๖ นาฬิกา พนักงานตั้งบายศรีแก้ว ทอง เงิน เวียน
เทียนของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และของคัมภีร์พระธรรม
เทศนา วันนั้นมีการแต่งมหรสพตลอดไปจนถึงกลางคืน

ตอนเช้าไปทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการจัดการทำนุ
บำรุงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จัดให้มีการนมัสการพระพุทธมหา
มณีนีรตนปฏิมากร และถวายบังคมพระบรมรูปสมเด็จพระอดีต
มหाराชาธิราชเจ้า เนื่องในงานฉลองวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
รวมทั้งวันที่ระดมหาจักรีด้วยอีก ๒ วัน พระราชทานพระบรม
ราชานุญาตให้สาธุชนเข้ามานมัสการและถวายบังคม เทียนชมพระ
อารามตามปรารถนา เพื่ออนุโมทนาสาธุการพระราชกุศลได้ทั่วกัน
ในวันที่ ๕ เมษายน กำหนดตั้งแต่ ๑๔ นาฬิกา จนถึง ๒๔ นาฬิกา
และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พระสงฆ์สามเณร เข้ามา
นมัสการและชมวัดได้ในวันที่ ๖ เมษายน ตั้งแต่ ๑๔ นาฬิกาจนถึง
๒๔ นาฬิกา และกำหนดเวลา ๑๘ นาฬิกาในวันนั้น พระสงฆ์
สามเณร ชุมนุมทำวัตรเช้าถวายพระพุทธพจน์ใน พระอุโบสถ และที่
ศาลาหน้าปราสาทพระเทพบิดร

ค. เปิดปฐมบรมราชานุสรณ์

วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ พนักงานตกแต่งวัด

เล่ม ๔๘ หน้า ๓๗๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕

สุทัศน์เทพวราราม เป็นที่ประกอบกรณียกิจของพระนคร แต่ง
พระโรงราชพิธีที่เชิงสะพานพระพุทธรยอดฟ้า ให้ย้ายพระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นที่เสด็จพระราชดำเนิน
ไปประทับดัดับพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์ ในการฉลองปฐม
บรมราชานุสรณ์ ได้ตั้งพระที่นั่งศานามหาภิเศกหน้าพระที่นั่ง
พระพุทธรูปนิมิตกรณียกิจที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบัน พระ
สุริยวงศาภิรมย์ พระมิ่งดี พระแสงราชศัสตรา ตั้งต้นไม้ทองเงิน
ต้นพระที่นั่งศานามหาภิเศก ให้หน้าพระที่นั่งที่ประดิษฐานพระพุทธรูป
นิมิตกรณียกิจที่ ๑ พระแท่นทรงกราบ ทอด
พระราชบัลลังก์องค์อาสน์สงฆ์ไว้พร้อมสรรพ ให้หน้าพระบรมรูป
ตั้งพระแท่นสมเด็จพระที่นั่งที่ประทับทรงเปิดพระบรมรูปและวัดสะพาน
ที่เชิงสะพานฝั่งกรุงธนบุรีปลูกพลับพลาเป็นที่ประทับทอดพระเนตร
กระบวนเรือผ่านถวายดำ และตกแต่งโรงมหรสพรายรอบ
เขตต์สะพาน ซึ่งบรรดาไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินจัดมาเล่นของพระเดช
พระคุณ ในการฉลองพระมหานคร และปฐมบรมราชานุสรณ์

เวลา ๑๗ นาฬิกา ๑๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเครื่องเต็มยศทหารเรือ ทรงประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ตลอดสายสะพานขัตติยราชอิสริยาภรณ์มหากัริบรมราชวงศ์ เสด็จ
พระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจาก พระราชวังดุสิตไป ยังวัด

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๑๗๕

ผู้ค้นเทพวราวม เทียบรถพระที่นั่งที่หน้าประตู ทรงพระดำเนิ
โดยทางลาดพระบาทขึ้นพระวิหารหลวง ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระ
ศรีสากยมุนีแล้ว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ ๑๒
พระอาราม รวม ๑๒๐ รูป มีสมเด็จพระวันรัตเป็นประธาน เจริญ
พระพุทธมนต์ในการฉลองพระนคร ในพระวิหารหลวง ๒๐ รูป
ที่พระระเบียง ๓๐๐ รูป มหาอำมาตย์ตรี พระยาจำแลนยบดี
สมุหพระนครบาล พร้อมด้วยทนาย รับเสด็จพระราชดำเนิรและ
ปฏิบัติพระสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับที่พระพุท
ษมนตร์พอควรแก่เวลาแล้ว เวลา ๑๗ นาฬิกา ๒๕ นาที เสด็จ
พระราชดำเนิรโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังพระโรงราชพิธีที่เชิงสะพาน
พระพุทธยอดฟ้าฝั่งพระนคร รถพระที่นั่งเทียบที่หน้าพระโรงราช
พิธี ทรงพระดำเนิรโดยทางลาดพระบาทสู่พระโรงราชพิธี พระเจ้า
พี่ยาเชอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้อำนวยการสร้างสะพาน
พระพุทธยอดฟ้า กราบบังคมทูลเบิกนาย เจ. รัศมี ผู้แทนบริษัท
คอรัแมน ดอง ผู้สร้างสะพาน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท อ่าน
โทรเลขซึ่งบริษัทส่งมากราบบังคมทูลพระกรุณา แสดงความปิติ
ยินดีในการเปิดสะพาน แล้วทรงประเคนผ้าไตรและย่ามกับพัตรอง
ที่ระดัดในงานฉลองพระนคร แก่พระสงฆ์ ๓๐ รูป มีสมเด็จพระ
สังฆราชเจ้าเป็นประธาน เมื่อพระสงฆ์ครองผ้ากฐินมานั่งอาสน์แล้ว

เล่ม ๔๘ หน้า ๑๗๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕

ทรงจุตูปเทียมนเครื่องนมัสการ ส้มเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีล
พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์ ระวาง^๕ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์และเหรียญรัตนาภรณ์แก่เจ้า
พนักงานผู้มีหน้าที่ในการสร้างสะพาน พระราชทานหีบบุหรีเงินถม
แก่นายเจ. วัคก์นายช่างกำกับการก่อสร้างสะพาน กับโปรดเกล้าฯ
ให้ส่งหีบบุหรีเงินถมไปพระราชทานแก่นายซาร์ตัมมิชเชต ประธาน
กรรมการบริษัทคอรัแมน ดอง ครั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์
จบ ส้มเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอติเรก เวลา ๑๘ นาฬิกา ๓๐ นาที
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราช
วังดุสิต

วันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เวลา ๒ นาฬิกา ๔๕ นาที
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องบรมราชูปถัมภ์ ส้ม
พระที่นั่งเพลาเชิงอนทองคำดงยา พระภูษาเขียนทอง นดอง
พระองค์เยี่ยมระบับ^๕ พันธุ์ตามพระพิชัยสงครามประจำพุทธवार ทรง
ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดอด้ายสะพานพรต่นราชวรภรณ์
อันเป็นโบราณมรดก ทรงพระสังวาลนพรต่น พระสังวาลพระนพ
ด้ายสร้อยจักรี ทรงพระมาตาเส้าสูงและพระแสงดาพคาบค่าย เสด็จ^๕
ขึ้นประทับพระราชยานพุดตานทอง ที่เกยหน้าพระที่นั่งบรมพิมาน
ทหารบกยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติยศ ๒๑ นัด แตรวงบรรเลงเพลง

วันที่ ๓๗ เมษายน ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๓๗๗

ตำรวจพระบารมี มีกระบวนการพระบรมราชอิสริยยศให้นำตาม
เสด็จ ยাত্রาออกจากพระบรมมหาราชวัง ทางประตูวิเศษชัยศรี
แล้วกองทหารนำเสด็จพระราชดำเนินเป็นกระบวนการใหญ่
ไปตามถนนหน้าพระดาน ถนนสนามชัย ถนนเจริญกรุง ถนนศรีเพชร
กระบวนการนี้เดินไปตามถนนจักรเพชรทางขวา เวลาค่ำ ๗ นาฬิกา
๕๐ นาที เทียบพระราชนิพนธ์ทอดทองที่เกยหน้าปฐมบรมราชานุ
สรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงทรงพระดำเนิน
โดยทางลาดพระบาท ไปยังพระโรงราชพิธี ทรงจุดธูปเทียนเครื่อง
นมัสการทรงศีลแล้ว เสด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระ
นครสวรรค์วรพินิต นายกรัฐมนตรีร่างปฐมบรมราชานุสรณ์
กราบบังคมทูลรายงานการร่างปฐมบรมราชานุสรณ์ มีพระราช
คำรับตอบแล้ว ระวังอุทิศมณฑลฤกษ์เวลา ๘ นาฬิกา ๓๕ นาที
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกจากพระโรงราชพิธี มี
พระบรมวงศานุวงศ์ตามเสด็จ ไปประทับ ณ พระแท่นชุมสาย ทรงกดไก
ไฟฟ้าด้วยมือเงินสำหรับตัดกระดาษซึ่งบริษัทคอรูเมน ต้องทอดเกล้าฯ
ถวายในโอกาสนี้ เปิดคลุมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลก และเปิดป้ายนามสะพานพระพุทธยอดฟ้าพร้อม
กับเปิดวิกสะพาน แล้วทูลพระยาโหราธิบดีตั้งขันธ์ชัย พระสังฆ
เจริญพระพุทธมนต์ชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานประโคมสังข์

เล่ม ๔๘ หน้า ๑๗๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕

แตร บัณเฑาะว์ เครื่องดุริยางค์ กองทหารถวายเคารพ แตรวง
บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ทหารเรือยิงปืนใหญ่เฉลิม
พระเกียรติยศ ๒๑ นัด มหาดเล็กเริ่มต้นเป็นการนัดของพระมหานคร
และปฐมบรมราชานุสรณ์ตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนิรขึ้นบนบัลลังก์
ที่ประดิษฐานพระบรมรูป พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ทรงพระสุหร่ายทองลงยาตรง และทรงเจิมพระบรมรูปด้วยแป้งใน
พระมิ่งดี ทรงจุฑาธุชเทียบเครื่องราชดึกการกราบถวายบังคมแล้ว
เสด็จกลับคืนสู่พระโรงราชพิธี ทรงประเคนจุบัจจัยไทยธรรม
และของทรงรักแด่พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์ถวาย
อนุโมทนา สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จออกจากพระโรงราชพิธีทรงพระดำเนินไปถึงเกย
และโปรดเกล้าฯ ให้กระบวนพยุหยาตราเสด็จผ่านหน้าพระที่นั่งถวาย
ตัว กองทหารเสด็จข้ามสะพานพระพุทธยอดฟ้า ถึงกระบวนพระบรม
ราชอิสริยยศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับ
พระราชยานพุดตานทอง เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุห
ยาตราใหญ่ข้ามสะพานไปยังฝั่งกรุงธนบุรี เทียบพระราชยานที่เกย
พลับพลาเชิงสะพานแล้วเสด็จขึ้นประทับในพลับพลา

ตั้งขการนิมนต์พระสงฆ์ออกจากพระโรงราชพิธีไปรับพระราชทานฉันเพลในพระอุโบสถวัดราชบูรณะ พระราชวงศ์ได้ด็จไปทรงปฏิบัติ

พนักงานผู้ประจำสะพานยกสะพานเปิดช่องไว้ให้เรือผ่าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ด็จออกประทับมุขพลับพลาโปรดเกล้าฯ ให้ยাত্রากระบวนเรือรบ แล่นจากท้ายน้ำตอดช่องสะพาน ผ่านหน้าพระที่นั่งถวายดำไปทางเหนือหน้าได้รั้งแล้ว กระบวนเรือพระบรมราชอิสริยยศ จึงพายถวายดำต่อไป จนถึงเรือเอกชัยเหิรทาว เรือเอกชัยหลวงทอง เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ด็จลงจากพลับพลาไปประทับในมุขมณฑลตั้งเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งเทียบอยู่ที่หน้าพลับพลา มีเรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ ทอดมณฑลกันยาเป็นพระที่นั่งรอง ทหารเรือยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติยศ ๒๑ นัด ได้ตั้งพระราชดำเนิรโดยกระบวนพยุหยาตราใหญ่ไปเทียบเรือพระที่นั่งที่ท่าราชวรดิฐ ได้ตั้งขึ้นประทับรถยนต์พระที่นั่ง ได้ตั้งพระราชดำเนิรกลับพระราชวังดุสิต

ต่อจากนั้นประชาชนได้พากันไปวางพวงดอกไม้จตุรพักตรพิมานกราบถวายบังคมพระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตามตลอดวัน ถวายคำแสดงความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นถึงใจ

เล่ม ๔๘ หน้า ๑๘๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕

เวลา ๑๐ นาฬิกา ๓๐ นาที เจ้าพนักงานตั้งบายศรีและเครื่อง
ตั้งเวย ที่หน้าศาลหลักเมือง พราหมณ์เบิกแว่น เจ้าพนักงานและ
ประชาชนรับแว่นเวียนเทียนล้อมโภชพระหลักเมือง

เวลา ๑๑ นาฬิกา มหาอำมาตย์ตรี พระยาจำแลงยบด
ดมุหพระนครบาลเป็นประธาน พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์
ทูตของชุดีพระบาทและพ่อค้าคฤหบดี เสด็จพระสงฆ์ ทวดผู้ค้น
เทพวราวมที่เจริญพระพุทธมนตร์ในงานฉลองพระนครเมื่อวันก่อน
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานแต่งภัตตาหารคาวหวาน
จากห้องพระเครื่องต้น พร้อมด้วยไทยธรรมไปเฝ้าและพระราช
ทานส้มเด็จพระวันรัตซึ่งเป็นประธานคณะสงฆ์ในที่นั้นด้วย

เวลา ๑๗ นาฬิกา เจ้าพนักงานพระราชพิธีตั้งบายศรีแก้ว ทอง
เงิน ที่หน้าพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
พราหมณ์เบิกแว่น เจ้าพนักงานและประชาชนรับแว่นเวียนเทียน
ล้อมโภชพระบรมรูป

เวลา ๑๘ นาฬิกา ๓๐ นาที จุดประทีป เถนมหรสพฉลอง
พระมหานคร

วันที่ ๗ และที่ ๘ เมษายน เวลา ๑๗ นาฬิกา เจ้าพนักงานตั้ง
บายศรีเวียนเทียนล้อมโภชพระบรมรูป ทั้งมีการจุดประทีปและแสดง
มหรสพ เช่นวันก่อนอีก ๒ วัน เวลากดงาคืนวันที่ ๗ เมษายน

วันที่ ๓๓ เมษายน ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๓๘๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง ทอดพระเนตรการแข่งโคมไฟตามสถลมารค ทรงอนุโมทนาในน้ำใจอันดีของพลเมืองที่อุทิศกำลังด้วยความจงรักภักดีต่อบ้านเมืองนั้นทวณ

สำหรับงานฉลองพระนครครั้ง^{๕๕}นี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้สร้างเหรียญที่ระลึกเป็นเงินอย่างหนึ่งและกาไหล่ทอง
อย่างหนึ่ง ขนาดเท่าเงินเหรียญบาท มีหูห้อยแพรแถบริมเขียว
กาดำเป็นรู้งดเหลือง ด้านหน้าทำเป็นพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวของรัชกาลที่๕มอญ คือรัชกาลอันเป็นปฐมและ
ปัจจุบัน มีอักษรพระปรมาภิไธยย่อพระบรมรูป สำหรับรัชกาล
ปฐมว่า พระพุทธยอดฟ้า รัชกาลปัจจุบันว่าพระปกเกล้า ด้าน
หลังเป็นลายกตึกบัวมีอักษรภายในว่า เติมนพระนครร้อยห้าสิบ
พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๗๕ พระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ
สำหรับประดับอย่างเครื่องราชอิสริยาภรณ์

กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญบริณช๑๒ ขนาด
ขนาดหนึ่งเท่าเงินเหรียญหก สำหรับพระราชทานแก่ผู้^๒ที่ออกเงิน
เรียไรไม่น้อยกว่า๕๐๐ บาท อีกขนาดหนึ่งเท่าเหรียญเงิน ๕๐ สตางค์
สำหรับพระราชทานแก่ผู้^๒ที่ออกเงินเรียไรไม่น้อยกว่า ๑๐ บาท และ

เล่ม ๔๘ หน้า ๓๘๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓๗ เมษายน ๒๔๗๕

เหรียญบรมชนก ด้านหน้าและด้านหลังมีพระบรมรูปและดวงฉาย
เหมือนเหรียญอิสริยาภรณ์ทองคำมาข้างต้น

ภาค ๒ งานเฉลิมราชดิริสมบัติ

วันที่ ๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เจ้าพนักงานพระราช
พิธีตกแต่งพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นที่งานพระราชพิธีเฉลิม
ราชดิริสมบัติ ได้เชิญพระสัมพุทธพรโรณภาค บรมินทรมหาราช
นมัสกัน กับพระพุทธรูปนิมิตกรชัยวัฒน์ประจำรัชกาลปัจจุบัน
ประดิษฐานบนพระแท่นมณฑลน้อยเป็นประธาน และเชิญเครื่อง
เบญจราชกกุธภัณฑ์กับพระแสงประจำแผ่นดิน ขึ้นประดิษฐานบน
พระที่นั่งพุทธาตถมโศไนพปฏมทาเศวตฉัตร ทอดเครื่องทองน้อย
เครื่องนมัสการ พระแท่นทรงกราบ ตั้งราชบัลลังก์และอาสน์สงฆ์
ไว้พร้อม ส่วนที่พระที่นั่งดุสิตาภิรม เจ้าพนักงานก็ได้ตกแต่งเป็น
ที่สำหรับพระมูรชาภิเษก ได้เชิญพระพุทธรูปห้ามสมุทรทอง กับพระ
ชัยนวโคธรัชกาลที่ ๕ ขึ้นประดิษฐานเป็นประธาน บนโต๊ะหมู่
พร้อมด้วยพระครอบมูรชาภิเษกกับเครื่องประกอบ การพระราชพิธี
ทุกอย่าง และได้ตั้งพระแท่นมูรชาภิเษกที่ตาดฟ้า ข้างพระที่นั่ง
บรมราชดิริคตมโหฬาร

เวลา ๑๒ นาฬิกา ๓๐ นาที โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์
เธอ กรมหมื่นวชิรวรรณปรีชา เสด็จยังพระที่นั่งดุสิตาภิรม ทรง

จุฑารูปเทียนเครื่องนมัสการกระบะถม พระสงฆ์ไทย & รูป รามัญ & รูป
เจริญพระพุทธรูปติดทำหน้าพระมูรธาภิเษก

เวลา ๑๗ นาฬิกา & ๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเครื่องเต็มยศทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ทรงประทับเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ ถอดสายสะพายวัตรัตยราชอิสริยาภรณ์มหาจักรี
บรมราชวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระ
ราชวังดุสิตมายังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เสด็จออกห้องพระราช
พิธี ในท้องพระโรงกลาง ทรงประเคนผ้าไตรกับย่ามแก่พระสงฆ์
ราชาคณะ ๒๐ รูป มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธานซึ่งจะเจริญ
พระพุทธรูป ในการพระราชพิธีเฉลิมราชย์รัศมีบาศี พระสงฆ์
ออกไปครองผ้า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์
วรพินิต นายกกกรรมการร่างปฏิญมบรมราชานุสรณ์ พร้อมด้วย
กรรมการทั้งคณะ ได้ทรงนำพระบรมรูปปฏิญมบรมราชานุสรณ์
จำลองขึ้นนมัสการ ถวาย เมื่อพระสงฆ์ครองผ้ากัณฑ์มาหนึ่ง
อาสน์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุฑารูปเทียนถวาย
นมัสการพระรัตนตรัย สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีล แล้วทรง
จุฑารูปเทียนเครื่องทองน้อยบูชาสี่รราชกฤชภินันท์ พระสงฆ์เจริญ
พระพุทธรูปครบแล้ว สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอภิเษก สมเด็จพระ
พระวันรัตถวายพระพรดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ

เล่ม ๔๘ หน้า ๑๘๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๗๕

ออกมุงกระด้น ข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
เวลา ๑๘ นาฬิกา ๓๐ นาที เสด็จพระราชดำเนินเฝ้าพระราชมารดา

วันที่ ๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เวลา ๑๐ นาฬิกา ๕๕

นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศทหารม้า

รักษาพระองค์ ทรงประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดอกลำดวนสาย

พรวนราชวรารณ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง

จากพระราชวังดุสิต มายังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เสด็จออก

ห้องพระราชพิธี ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการทองคำ พระสงฆ์

๒๐ รูปที่เจริญพระพุทธมนตร์เมื่อวันก่อน ถวายพรพระจบแล้ว

ทรงประเคนอาหารภักดิ์ เมื่อพระสงฆ์ทำภักตฤกษ์เสร็จแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเข้าประทับในพระที่นั่งบรมราช

สถิตมโหฬาร ทรงเสด็จพัสดุ เวลา ๑๒ นาฬิกา เสด็จออก

ดาดฟ้าข้างพระที่นั่ง ทรงจุดธูปเทียนตั้งเวรเทวดา แล้วเสด็จขึ้น

ประทับพระแท่นมูรธาภิเษก ภายใต้นพปฎลเศวตฉัตร ทรงแปร

พระพักตร์สู่มณฑลทิศอุดร ทรงสวดสักรามูรธาภิเษกถ้อย นาน ไห

ฉัตรทองชัย พราหมณ์เป่าสังข์ กรมพระแสงในแคว้นมณฑลทหาร

ชาวพนักงานประโคมมะโหระทึก แตรฝรั่ง และเครื่องดุริยางค์

พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์ชัยมงคลคาถา

ครั้นตั้งพระมูรธาภิเษกฉานเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว เสด็จเข้าในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร ทรงเครื่อง
ราชภูษิตาภรณ์ พระภูษาเขียนทอง พันต์ตามพระพิชัยสงคราม
ประจำฉนิवार ถอดพระองค์ขาว ทรงรัดพระศต พระมาดาสักดาขาว
สอดพระสังวาลมหามพัตน์ ทรงพระแสงดาพดาบค่าย เสด็จออก
ห้องพระราชพิธี ทรงประเคนใบจุบัจจัยไทยธรรม พระสังข์ถวาย
อนุโมทนา สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอภิเษก สมเด็จพระวันรัต
ถวายพระพรดา เวตา ๑๓ นาฬิกา ๓๐ นาที เสด็จพระราชดำเนิน
กลับพระราชวังดุสิต

เวตา ๑๔ นาฬิกา เจ้าพนักงานตั้งบายศรีแก้ว ทอง เงิน
เวียนน้เตียนสมโภชพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทซึ่งซ่อมแล้วใหม่ กับ
เครื่องบรมราชูปโภค เป็นเสร็จงานเฉลิมราชดิริ์ดมบัค

(ภาค ๓ ยังมีต่อไป)

ข่าวสิ้นพระชนม์

นายพดเอก สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร
กรมหลวงดพบุรีราเมศวร์ ภ.จ.ก., น.ร., ป.จ.ว., ร.ว., ม.ป.ช.,
ป.ม., ม.ร., ม.ป.ร. ๒, จ.ป.ร. ๑, ว.ป.ร. ๑, ป.ป.ร. ๑, ร.ด.ม. (ค)
อภิรัฐมนตรี องคมนตรี สมุหมนตรี ราชองครักษ์พิเศษ นายทหาร